

**A Nemzetgazdasági Minisztérium
Munkavédelmi Irányítási Főosztályának
tájékoztatása**

a nyári diákmunka munkavédelmi kérdéseiről

Minden évben középiskolás, főiskolás és egyetemista diákok ezrei vesznek részt a nyári munkákban, pénz- és tapasztalatszerzés céljából. A fiataloknak a munka világába történő eredményes integrálása létfontosságú a társadalom és a vállalkozások számára, és óriási jelentőségű maguk a fiatalok, valamint a saját életük, egészségük, biztonságuk és jóllétük irányítása szempontjából.

Sokan szervezett munkahelyi gyakorlatot teljesítenek, mások életükben először dolgoznak teljes vagy részmunkaidőben. A diákként szerzett munkahelyi tapasztalatok előnyt jelentenek a fiatalok számára, kiemelkedő lehetőségeket biztosítva a későbbiekben is fontos készségek elsajátítására, de **foglalkoztatásuk a szükséges megelőző intézkedések hiányában fokozott kockázatot is jelenthet.**

A nyári hónapokra több olyan munkacsúcs esik, ami gyorsan igényel nagy létszámú dolgozót, akár kevesebb munkatapasztalattal is, így akár diákmunkáról, akár idénymunkáról van szó, a nyári munkavégzést nemcsak az egyre gyakoribb és hosszabb hőség hullámok teszik kockázatosabbá.

A legjellemzőbb munkavégzéssel összefüggő kockázatok:

Diákmunka esetében az egyik leggyakoribb kockázat a helyismeret hiányából ered, a diákok – mivel tevékenységük időszakos – nem ismerik olyan jól a közlekedési útvonalakat, mint a többi dolgozó, gyorsabban, figyelmetlenebbül közlekedhetnek, ezért körükben nagyobb a **megbotlásos, elcsúszásos, leeséses** balesetek kockázata.

Másik gyakori kockázat a kockázatfelismerő képesség, a munkavédelmi tudatosság és a tapasztalat hiányának a következménye. Míg egy jól képzett és tapasztalt munkavállalónak azonnal feltűnik egy biztonsági berendezés hiánya, a diák munkavállalókra ez nem feltétlenül igaz, ezért esetükben a **munkaeszköz hiányossága gyakrabban vezet balesetekhez.**

Szintén diák munkavállalókra jellemző, hogy **nem szívesen viselik az egyéni védőeszközöket**, nincsenek tudatában az azok mellőzéséből eredő kockázatoknak.

Európai Unió felmérések¹ eredményei szerint a fizikai megterhelések (pl. kényelmetlen testtartásban végzett munka, gyorsan ismétlődő feladatok, nehéz terhek mozgatása) gyakoribbak a fiatal munkavállalók esetében, mint az átlagos munkaerőnél. A fiatal munkavállalóknál ennek eredményeként számottevő a **váz- és izomrendszeri panaszok** (beleértve a derékfájást, a csukló- és kézfejfájdalmat is) kialakulásának kockázata.

A mindennapi élet és a munka tempójának gyorsulásával a fiataloknak egyre inkább szoros határidőkkel és gyorsabban, hatékonyabban kell dolgozniuk. Bár az átlagos dolgozó népességnél kevesebb órát dolgoznak a fiatalok, gyakrabban végeznek munkát váltott műszakban és rendszertelenebb a munkaidejük, amely **fokozott pszichés megterhelést** jelenthet számukra.

A **hőexpozíció** gyakori a kültéri foglalkozások esetében (pl. mezőgazdasági betakarítás, kertészeti munkák), az iparban, valamint a szállodákban és az éttermekben is, emellett **veszélyes anyagok** (pl. takarító-, tisztítószerek, benzin, oldószerek) is megtalálhatók számos munkahelyi környezetben.

¹ Factsheet 70 - Fiatal munkavállalók – Tények és adatok. A kockázatokkal és egészségi hatásokkal szembeni kitettség. EU-OSHA, 2007.

Nyáron, a szabadtéri munkahelyeken számolni kell az **UV-sugárzás** hatásaival is.

Ha fiatalok rendszeresen és hosszú ideig tartózkodnak zajos ipari munkakörnyezetben, vagy magas hanghatással járó zenei rendezvényeken, szórakozó helyeken, ez maradandó **halláskárosodás kockázatával** járhat számukra.

A felmérések arra is utalnak, hogy a fiatal munkavállalókat **kevésbé tájékoztatják** a munkahelyi kockázatokról, valamint a szükséges megelőző intézkedésekről.

A munkáltatók legfontosabb feladatai:

- A munkavédelmi feladatok ellátására - a munkáltató tevékenységét és létszámát figyelembe véve - **munkavédelmi szakmai képesítéssel rendelkező, valamint munkaegészségügyi szakképesítésű személyeket** (foglalkozás-egészségügyi szolgáltatást) **kell biztosítani.**
- A fiatalok egészségének és testi épségének megóvása érdekében a munkáltatónak megelőző intézkedéseket kell hoznia, amelyhez elengedhetetlen az őket munkavégzés során érő kockázatok azonosítása és értékelése, már a munka megkezdése előtt. A **kockázatértékelés elvégzése** során figyelembe kell venni a diákok hiányzó munkatapasztalatát, a fizikai-, szellemi- és lelki érettségüket, hogy egy adott munkát végezhetnek-e vagy az számukra tiltott (pl. hőexpozícióban végzett nehéz fizikai munka, zajexpozíciós határértéket meghaladó munkakörnyezetben történő foglalkoztatás). A kockázatértékelés elkészítése munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenységnek minősül, azaz csak arra jogosult szakemberek végezhetik el.
- Diákmunka esetében különös jelentőséggel bír, hogy bizonyos tevékenységek **életkorhoz vagy külön képzéshez kötöttek** (például hegesztést önállóan csak az végezhet, aki betöltötte a 18. életévét, valamint a tervező által előírt vagy az alkalmazandó hegesztési technológiára vonatkozó nemzeti vagy nemzetközi szabványban meghatározott hegesztő tanúsítvánnyal, bizonyítvánnyal vagy képesítéssel, ennek hiányában hegesztő szakmával rendelkezik).
- Minden munkavállaló **csak olyan munkára és akkor alkalmazható, ha** annak ellátásához megfelelő élettani adottságokkal rendelkezik, foglalkoztatása az egészségét, testi épségét, illetőleg a fiatalok egészséges fejlődését károsan nem befolyásolja, és a munkára – a külön jogszabályban² meghatározottak szerint elvégzett **orvosi vizsgálatok alapján – alkalmasnak bizonyult.**
- Munkát csak olyan munkakörülmények között és időtartamban lehet végezni, hogy az a dolgozó egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse.
- A munkáltató köteles gondoskodni arról, hogy az irányítása alá tartozó valamennyi területen a **munkahelyek, munkaeszközök kialakítása és üzemeltetése feleljen meg a munkavédelemre vonatkozó szabályoknak.**
- A **munkavégzés körülményeihez igazodó, illetve az azzal összefüggő veszélyek figyelembevételével megfelelő munkaeszközöket** kell a munkavállalók rendelkezésére bocsátani. A munkáltatónak biztosítania kell, hogy a gépek **el legyenek látva a szükséges védőberendezésekkel**, és azok a célnak megfelelően működjenek is.
- Ha a **veszélyek megelőzése, illetve károsító hatásuk csökkentése érdekében szükséges, a munkavállalók részére egyéni védőeszközöket kell biztosítani.** Gondoskodni kell a védőeszközök rendeltetésszerű használhatóságáról, védőképességéről, kielégítő higiénés állapotáról, a szükséges tisztításról, karbantartásról (javításról), valamint a pótlásról. Diák munkavállalók esetében különösen fontos, hogy a munkáltató ne csak biztosítsa az egyéni

² a munkaköri, szakmai, személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet

védőeszközt, hanem **meg is követelje azok használatát** és azt **rendszeresen ellenőrizze** is.

- **Melegben³ különösen hőségriasztás idején munkaszervezési intézkedésekkel, pihenőidők közbeiktatásával és védőitallal** gondoskodni kell az időjárás kedvezőtlen hatásai elleni védelemről. A hőség és a napsugárzás szempontjából kritikusnak tekinthető napszakban (11-15 óra között) lehetőség szerint hűvösebb, árnyékos munkahelyen folyjon a munka (pl. sátorlap, ponyva alkalmazásával).
- A munkáltatónak oktatás keretében gondoskodnia kell arról, hogy a munkavállaló munkába álláskor és a foglalkoztatás teljes időtartama alatt rendelkezzen az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos **munkavégzés elméleti és gyakorlati ismereteivel**, megismerje a szükséges szabályokat, utasításokat és információkat. **A munkavédelmi oktatás tartalmának és minőségének különös nagy a jelentősége a jellemzően kevés tapasztalattal rendelkező diák munkavállalók esetében.** Ha nem kapnak megfelelő oktatást pl. az általuk kezelt gépek működéséről, azok biztonsági berendezéseiről, vagy egy adott veszélyes anyag/keverék egészségkárosító hatásairól, nem tudják felismerni és megelőzni a használatukból eredő kockázatokat.
- Gondoskodni kell a munkahelyi elsősegélynyújtás személyi- és tárgyi feltételeiről.
- Rendszeresen meg kell győződni arról, hogy a munkakörülmények megfelelnek-e a követelményeknek, a munkavállalók ismerik, illetve megtartják-e a rájuk vonatkozó rendelkezéseket. Diák munkavállalók esetén indokolt munkavégzésüket gyakoribb időközönként ellenőrizni.
- A munkáltató köteles a tudomására jutott munkabaleseteket, foglalkozási megbetegedéseket és fokozott expozíciós eseteket kivizsgálni és az előírt bejelentési kötelezettségnek eleget tenni.

A munkavállalók jogai:

Minden munkavállaló, így a diák munkavállalók is **jogosultak megkövetelni munkáltatójuktól:**

- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit, a veszélyes tevékenységhez a munkavédelemre vonatkozó szabályokban előírt védőintézkedések megvalósítását;
- munkavégzéshez szükséges munkavédelmi ismeretek rendelkezésére bocsátását, a betanuláshoz való lehetőséget;
- a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges felszerelések, munka- és védőeszközök, az előírt védőital, valamint a tisztálkodási lehetőség biztosítását;
- munkabalesetének, foglalkozási megbetegedésének kivizsgálását.

A munkavállalót nem érheti hátrány az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósítása érdekében történő **fellépéséért.**

Jogosult megtagadni a munkavégzést, ha azzal életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné. Ha a munkáltató utasításának teljesítésével másokat közvetlenül és súlyosan veszélyeztetne, **köteles megtagadni a feladat teljesítését.**

A munkavállalók legfontosabb kötelezettségei:

- Csak biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok,

³ a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről szóló 3/2002. (II. 8.) SzCsM-EüM együttes rendelet 7. § (8)-(10) bekezdés

utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát;

- a munkáját úgy kell végeznie, hogy az saját vagy mások egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse;
- köteles a használt munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően és a munkáltató utasítása szerint használni, a számára meghatározott karbantartási feladatokat elvégezni;
- az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni és a tőle elvárható tisztításáról gondoskodni;
- a munkavégzéshez előírt ruházatot viselni;
- munkaterületén a fegyelmet, a rendet és a tisztságot megtartani;
- a munkája biztonságos elvégzéséhez szükséges ismereteket elsajátítani és azokat a munkavégzés során alkalmazni;
- a részére előírt orvosi vizsgálaton részt venni;
- veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról a munkáltatót azonnal tájékoztatni, a rendellenességet, üzemzavart tőle elvárhatóan megszüntetni, vagy erre intézkedést kérni a felettesétől;
- a balesetet, sérülést, rosszulletet azonnal jelenteni;
- önkényesen nem kapcsolhatja ki, nem távolíthatja el és nem alakíthatja át a biztonsági berendezéseket;
- köteles együttműködni a munkáltatóval, a munkatársaival, valamint a munkavédelmi feladatokat ellátó és a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatást nyújtó szakemberekkel.

Mit tehetnek a szülők?

Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) tájékoztatója⁴ tanácsokkal szolgál arra nézve, **miként segíthet gyermekének a nyári diákmunkát megelőzően:**

- Beszélgessen gyermekeivel a szünidős vagy hétvégi munkáról vagy a gyakorlati szakképzési helyekről, valamint arról, hogy milyen típusú munkalehetőségek, munkakörök vannak ezeken a helyeken.
- Ismerje meg, milyen természetű feladatokat kell elvégezniük.
- Bátorítsa őket, hogy kérjenek segítséget vagy képzést mielőtt munkaeszközöket, berendezéseket kell működtetniük, használniuk, illetve új feladatokat vagy munkát kapnak.
- Rendszeresen beszélgessen velük a munkájukról. Biztassa őket arra, hogy osszák meg Önnel a munkával vagy egészségi és biztonsági témákkal kapcsolatos problémáikat.
- Hívja fel gyermekei figyelmét az egyedül vagy éjszaka végzett munka veszélyeire.
- Bátorítsa őket, hogy tegyenek fel kérdéseket, kérjenek segítséget, ha bizonytalanok a gyakorlati munkavégzéssel vagy tevékenységgel kapcsolatban, jelentsenek felettesüknek minden veszélyhelyzetet, sérülést vagy betegséget, legyenek azok akár mennyire csekélyek is.
- Hívja fel a figyelmüket arra, hogy a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi problémákat illetően fordulhatnak a munkavédelmi (munkabiztonsági) szakemberhez, a foglalkozás-egészségügyi orvoshoz vagy a munkavédelmi képviselőhöz is.
- Beszéljen nekik saját munkavédelmi tapasztalatairól jelenlegi vagy előző munkái kapcsán: mi történt, mi lett a válaszlépés, mit tett volna, ha jobban tudatában lett volna a körülményeknek.

⁴ Factsheets 63 - Fiatal munkavállalók biztonsága – tanácsok a szülők számára. EU-OSHA, 2007.

- Bátorítsa gyermekeit, hogy maguktól is nézzenek utána a munkájukkal kapcsolatos munkavédelmi vonatkozásoknak, például az EU-OSHA vagy a magyar munkavédelmi hatóság weboldalán található, alábbi linkek felkeresésével:

👉 <https://osha.europa.eu/hu/themes/young-workers> – az EU-OSHA fiatal munkavállalókkal kapcsolatos tematikus oldala

👉 <https://www.napofilm.net/hu> – rajzfilmsorozat a munkahelyi egészségvédelem és biztonság fontos kérdéseinek emlékeztető és humoros bemutatásához

👉 https://mvff.munka.hu/#/tajekoztatasi_felvilagositas_munkavedelem - ingyenes munkavédelmi tanácsadás

Hova fordulhat a diák munkavállaló jogsérelem esetén?

A munkakörülményekkel kapcsolatos problémákat, kifogásokat először a munkáltatóval célszerű megvitatni, amelynek érdekében fordulhatnak a munkavédelmi képviselőhöz (ha van) vagy közvetlenül a munkáltatóhoz. Amennyiben ez nem vezet eredményre, több olyan fórum is a munkavállaló rendelkezésére áll, amelyeken a jogsérelem orvosolható.

A munkavédelmi előírások megsértése miatt a diák vagy szülője, törvényes képviselője **a munkáltató telephelye/munkavégzés helye szerint illetékes munkavédelmi hatósághoz fordulhat**, mely a panaszt vagy közérdekű bejelentést kivizsgálja és annak megalapozottsága esetén intézkedik a jogsértő munkáltatóval szemben. Munkavédelmi ellenőrzést végző hatóságként a **fővárosi és vármegyei kormányhivatalok** szervezeti egységei járnak el (elérhetőségük megtalálható a <https://mvff.munka.hu/> honlapon, az „Elérhetőségek – Munkavédelmi hatóságok menüben”). Ugyancsak benyújtható a panasz a kormányablakoknál, vagy a **Nemzetgazdasági Minisztérium Munkavédelmi Irányítási Főosztályánál** (munkavedelmi-foo@ngm.gov.hu), mely a bejelentést az intézkedésre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz továbbítja.

Tájékoztatás, tanácsadás

A Munkavédelmi Irányítási Főosztály az általa működtetett, ingyenesen hívható telefonszámon **munkavédelmi tanácsadást** nyújt a munkavédelemmel kapcsolatos jogosultságokról és kötelezettségekről a munkavállalók, munkáltatók, az érdekképviselői szervek és minden, a munkavédelem kérdései iránt érdeklődő számára.

A munkavédelmi tanácsadás elérhetőségei:

E-mail: munkavedelem-info@ngm.gov.hu

Telefon: **06-80/204-292** zöld szám, hívható: keddi és csütörtöki munkanapokon 8:30 és 16:00 között.

**Kérjen tanácsot, hogy a munkavédelmi ismeretek hiánya
ne vezessen balesethez vagy egészségkárosodáshoz!**

Budapest, 2024. június 11.